

De Helm

Als het aan de kapitein van de eerste coaster waar ik op voer had gelegen mochten de matrozen er allang verplicht bijlopen in fel oranje overalls, hoge werkschoenen met stalen neuzen en een veiligheidshelm bij voorkeur met bijpassende veiligheidsbril. Hij had zeker gelijk maar zover waren wij toen nog niet. Hij had eens moeten weten hoe het nu was in de scheepvaart en de offshore. Ik weet zeker dat hij had moeten bijkomen van geluk.

Voor hem was het al een hele voorruitgang dat hij van de rederij helmen voor het dekpersoneel mocht kopen. Ergens in een ver buitenland had hij een hele doos met veiligheidshelmen op de kop weten te tikken en zelfs in de kleur van de rederij: blauw.

Zodra ik aan boord was kreeg ik m'n eigen helm. Het zat wat onwennig maar er waren mogelijkheden om de helm naar volle tevredenheid passend te maken wat voor maat hoofd je ook had. En bij heet weer kon je eventueel eerst een doek om het hoofd spannen die dan netjes op de plaats werd gehouden door de helm.

Het was wennen om als een punaise rond te lopen op dek. In sommige havens vonden de omstanders dat ook. Maar de ouwe was streng. Als hij je zonder helm aan dek zag zou je bij de eerste gelegenheid een bijna tik met een stuk hout op je blote hoofd krijgen en een lange preek. 'Veiligheid boven alles' was door hem uitgevonden.

Er was verder best mee te leven. Het enige probleem wat we hadden was de kleur. Iedereen van hoog tot laag had dezelfde kleur helm. Het was wel zo fris om altijd je eigen helm op te hebben. We waren natuurlijk zuinig op de helm dus iets er op of in schrijven om de helmen uit elkaar te houden deden we niet. In de hut houden deed ik ook niet want waar ik de helm ook ophing of neerlegde het ding rammelde of trilde altijd op de beweging van het schip of het trillen veroorzaakt door motor. Ik had nu eenmaal de meest trillende hut zo dicht bij de machinekamer. Dus hing ik m'n helm altijd op in onze messroom. Vele keren heb ik de indruk gehad dat ik een andere helm op zette. Dan moest ik de helm weer bijstellen voor mijn eigen hoofd. Tenminste, ik ging ervan uit dat mijn hoofd niet groeide of kromp. Dat was: ALS er een helm hing.

Natuurlijk was het een van mijn directe collega's die het makkelijk vond om een helm te grijpen zolang deze beschikbaar was. Mijn Indonesische collega's hadden er geen moeite mee. En eerlijk gezegd, zij leefde een stuk makkelijker dan de Nederlandse ik.

Winter 1978 -1979 was erg koud. Zelfs voor Scandinavische begrippen. We hadden uiteindelijk de bijna noordelijkste Finse haven Oulu bereikt, eind december, met een leeg schip. We waren met veel geweld geholpen door een haven sleepboot/ijsbreker. Het was duwen en trekken geweest om de haven binnen te komen. Als laatste kunstje had de sleepboot met de schroef de ijsschotsen tussen onze schip en de wal weggeblazen toen de draden al aan de wal om de bolders lagen. Met de winches hebben we het schip naar de kant getrokken.

's Avonds dronken we een biertje in de hut van de 2^e WTK. Het bier was niet gekoeld. Maar daar was een oplossing voor. Een patrijspoort ging open. Flesjes werden op de kade gezet. Binnen 15 minuten hadden we vers gekoeld bier.

In de loop van de avond kwam het gesprek op de helmen voor het dekpersoneel. In de machinekamer hadden ze genoeg aan gehoorbeschermers. De WTK's vonden het een mooi gezicht die fraai blauw gehelmd Lego poppetjes aan dek. Ik vertelde dat ik het idee had dat ik al vier verschillende helmen op

m'n hoofd had gehad terwijl ik er maar een had gekregen. Het gekoelde bier vond snel z'n weg. Het aandragen van oplossingen om je eigen helm te herkennen ging ook maar door. Een ervan was om op mijn helm een klein signaal-rood plekje te spuiten. Dat zou toch wel mogen van de ouwe? De 2^e WTK had nog een spuitbus met die kleur. Wachten op de volgende morgen werd niet gedaan. "Haal je helm maar even. En kom dan naar de machinekamer", riep hij naar me toen hij al de machinekamer in stapte.

De machinekamer was onwerkelijk stil. De hulpmotor voor de stroom draaide in de bak. De 2^e WTK stond al klaar met z'n spuitbus die de signaal-rode verf zou uitspuiten. Ik had de helm niet gepast maar gewoon een uit de messroom gehaald. Er hingen er op dat moment twee. Het zou wel goed zijn. In een handomdraai had hij een mooi signaal-rood plekje op de helm gespoten. Nou ja, signaal-rood, volgens mij was het gewoon rood. Maar voordat ik hem kon tegenhouden spoot hij behendig meerdere spots op de helm. "Leuk voor de kerst", kraaide hij van plezier. Hij gaf de helm terug. Rechttop houdend draaide ik de helm rond. Het mooie rederij blauw was besmet met lelijke rode spots. "Wel effe laten drogen he", riep hij nog terwijl hij de spuitbus terugzette.

De ouwe had het al snel gezien toen ik de volgende morgen aan dek liep. Hij riep me in het stuurhuis te komen en vroeg of ik niet goed bij m'n hoofd was geworden. Ik legde het uit en hoe het zo was gekomen. "Dan loop jij maar lekker voor Jan met de korte achternaam", vond hij. Ik kreeg natuurlijk geen nieuwe helm van hem. Ergens onder de kaartentafel haalde hij een langwerpige doosje tevoorschijn. "Had het maar eerder gezegd. Gebruik dit maar", was het enige wat hij zei. Ik nam het aan zonder te weten wat het was.

Toen ik de stuurhut uitstapte wilde ik nog een opmerking maken over de signaal-rode verf die onder die noemer aan boord was. Ik draaide me om maar zag de ouwe z'n wenkbrauwen onheilspellend rijzen. Ik zag er maar vanaf. Het begrip signaal-rood zal wel eens een juiste plek krijgen.

In het doosje zaten plakletters in allerlei soorten en maten. Direct plakte ik m'n naam op m'n verziekte helm. Dat stond best netjes. Tenminste, op de mooi, egaal, blauwe helmen van m'n collega matrozen. Want die vonden de letters ook mooi.

Een voorjaarsdag op de Oostzee was vroeg in de morgen al begonnen met een harde, akelige wind uit een vervelende hoek. We waren steeds meer gaan slingeren, schokkerig als een vliegtuig in slecht weer. Ik had wacht tot zes uur maar bleef op de brug om te wachten op het ontbijt. De kapitein was wakker geworden door de bewegingen van het schip en was ook al op de brug gekomen. Hij stapte even naar buiten om het weer in zich op te nemen. Hij kwam terug met de mededeling dat de schijnwerper in de achter mast afgebroken was en alleen nog aan z'n snoer hing. Het spotlicht was een goed hulpmiddel geweest met het in het ijs varen. Het verlichtte met een brede bundel een groot gedeelte van het dek en was draaibaar. De loodsen en wij zelf hadden er vaak plezier van gehad.

In het stuurhuis werd er overlegd wat te doen. De tweede stuurman dacht dat de lamp in de kortste keren naar beneden zou komen doordat de draad zou breken. De vraag was waar de lamp terecht zou komen en wat voor schade het resultaat dan zou zijn.

Ik haalde m'n helm en m'n jas, een stuk touw en een veiligheidstuig uit de dekkast en ging terug naar de stuurhut. De kapitein bood ik aan om naar boven te klimmen en of de boel vast te zetten of de draad te breken en dan het licht met een het touw gecontroleerd naar beneden te laten zakken. "In dit weer? Ben je gek?", was zijn reactie. Toen ik de veiligheidstuig omhoog hield was hij al bijna om. Ik zou mezelf daarmee zekeren.

Het was inderdaad niet plezierig in een mast op een wild slingerend schip. En op sommige momenten was het goed dat ik de veiligheidsriem van het tuig vast had. Gelukkig zat de schijnwerper niet heel hoog. Ik zag een mogelijkheid om het apparaat met het touw vast te zetten. Ik wilde zo snel als een eekhoorn mezelf naar beneden laten zakken maar de wind trok behoorlijk. Het schip volgde wild slingerend alsof het stuurloos was. M'n helm voelde ik langzaam van m'n hoofd getrokken worden. Met een zachte 'plop' vloog het op een gegeven moment de lucht in inclusief de signaal-rode vlekken met de uitlopende verf druipers en al mijn herinneringen. Het maakte nog een sprong, gedreven door de wind en was door het opspattende water al snel niet meer te zien. De ouwe had het allemaal zien gebeuren, z'n eigen helm vasthoudend. Wanhopig had hij nog een loze zwaai met z'n arm gemaakt alsof hij de helm uit de lucht wilde plukken maar de helm was veel te ver weg.

Beneden was het enige wat hij zei: "Je had het riempje moeten gebruiken om de helm om op je kop te houden." Maar hij gaf me wel gelijk een nieuwe. Fris uit de doos in de eerlijke rederij kleur.

40 jaar later voer ik allang niet meer. Ik had al snel voor de wal gekozen. Met de vraag of dat toen de juiste keuze was worstel ik al die lange jaren. Maar in het leven moet je voorruit kijken en ik ben ook best wel goed terecht gekomen. Ik werk voor een mooi offshore gerelateerd bedrijf met bijbehorende, inspirerende, meest jonge collega's, die mij dan ook jong en inspirerend houden.

Een van die collega's was een grote, kleurrijke jonge man. Zijn drijf, enthousiasme, bekwaamheid uitte hij in de meest vernieuwende uitroepen, lach en vooral in z'n kleding. Niet alleen op feestjes was hij de meest opvallende figuur door het dragen van kleurrijke pakken, overhemden en schoenen maar ook op het werk viel hij vaak op door z'n kleding. Al was het maar een licht fluorescerende broekriem.

Op een vrije dag appte hij twee foto's. Hij was op bezoek bij het Texels Jutters museum. Op de eerste foto waren rijen met veiligheidshelmen te zien. Kennelijk is het verliezen van helmen niet ongewoon op zee.

Hem was natuurlijk alleen de aparte helmen opgevallen, kleurrijk zoals hij zelf in elkaar zat. De blauwe helm met rode spots, weliswaar beschadigd, had hij direct eruit gehaald. In de whatsapp vroeg hij: "Ben je wat kwijt?"

De naam op de helm was duidelijk te zien.

Met tranen in m'n ogen appte ik hem terug: "Jaaaa, dat klopt!!! 😊".

Cor Vonk

November, 2017